שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי ראש השנה

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי ראש השנה

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שיירי-קרבן-על-תלמוד-ירושלמי-ראש-השנה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
הלכה ג 7
הלכה ז 7
הלכה ח 7
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ב 9
הלכה ד 9
הלכה ה 9
פרק ג 10
הלכה א 10
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ה 11
הלכה ו 12
הלכה ח 12
פרק ד 12
הלכה א 12
הלכה ב 12
הלכה ד 13
הלכה ה 13
הלכה ו 13
הלכה ז 13

פרק א

הלכה א

ואומר לכם הוא ראש וכו'. וח"ת נפרש הכא לכם הוא ראש מה שאתם עושים הוא ראש כגון העמדת מלך שהוא ע"י אדם וכן רגלים שהוא ע"י קידוש ב"ד משא"כ בשאר דברים כגון נטיעה שהיא גדילה מן הקב"ה ולא קשיא דא"כ נימא נמי ראש לשנים דאף מלכי אומות לאו לכם הוא שאין ישראל מעמידין אותו וי"ל דאכתי תיקשי א"כ לשמיטין וליובלות נמי דבקידוש ב"ד תלי':

כתיב ויחל לבנות וכו'. ק"ק לרגלים מנ"ל דא"ל דיליף מבחג המצות בחג השבועות בחג הסוכות דא"כ מעיקרא מאי קא קשיא ליה דלמא לכם אתי למעוטי רגלים הא קרא כתיב: **כהיא דאר"י בר אחא וכו'**. וקשה א"כ לכם שני ל"ל וי"ל דסובר ר"ש בר כרסנא דמיתורא דלכם מרבינן רגלים ומלכים שמעינן מהא דאר"י בר אחא וכו':

תני שמואל ופליג וכו'. מהר"ש יפה האריך מאוד בדברים דחוקים ובעל הגה"ה בי"מ פי' אדלעיל קאי דקאמר החדש הזה לכם לכם הוא ראש אבל לא לשנים וכו' משמע אף ליציאת מצרים כשמונין השנים אין מונה מניסן אלא מתשרי דר"ח לכם כתיב ע"ז מייתי דשמואל תני אף לשנים מנינן ליציאת מצרים מניסן כמו למנין חדשים ע"כ וגם זה קשה דמי איכא למ"ד דיציאת מצרים לאו מניסן מנינן כדמוכחי קראי ע"כ נראה עיקר כמו שפירשתי בקונטרס:

התיב ר' יצחק וכו' ותני עלה שנת המבול אינה עולה מן המנין. רש"י פי' למנין שנותיו של נח כשהכתוב מונה שנותיו של נח אינו מונה שנת המבול שאתה מוצא שחי נח תתק"ן שנה וא' עם שנת המבול שכה"א ונח בן ת"ר שנה והמבול היה משמע שהמבול היה לאחר ת"ר שנה דבן משמע שכבר עברו עליו ת"ר שנה שלימים וכתיב ויהי בא' ות"ר שנה חרבו המים ויחי נח אחר המבול ש"ן שנה וכתיב ויהי כל ימי נח אשר חי תתק"ן שנה וה"ל תתקנ"א אלמא שאין שנת המבול עולה למנין שנותיו לפי שהוא שנת צרה ע"כ. ומעתה י"ל דגרסי' תחלה קושית ר"י משנת עשרי' ושני לי' מדר"א כל שנה וכו' והדר פריך משנות המבול וה"פ אס"ד דמניסן מנינן למה קחשיב ליה קרא בחדש הראשון לשנה א' הא אכתי לא עייל ביה תלתין יומין אלא ודאי מתשרי מנינן וכבר עייל חצי שנה קודם המבול והרב מהרש"א כתב בדף ג' ע"ב בד"ה למניינא אחרינא וכו' פי' לדברי הירושלמי אלו ע"ש ודבריו תמוהין חדא דבב"ר מפורש דשנת המבול אינו נכנס לשום מנין לא לפניו ולא לאחריו דהא ר"נ פליג וקאמר אע"פ שאינו עולה מן המנין עולה בתקופו' ובחשבונות וכ"פ כל המפרשים וע"ק לדבריו הא דכתיב ויהי נח בן ת"ר שנה

היינו מלבד מקצת שנת תר"א שכבר נכנס שאינה עולה מן המנין א"כ מאי ניחא ליה אי אמרינן דתשרי ר"ה הא לפ"ז מתשרי שקודם המבול התחיל שנת תר"א ועדיין הקושיא במקומה עומדת דלכתוב בשנת שש מאות ושתים חרבו המים ודבריו צע"ג:

אלא אם אינו ענין בעשה וכו'. וא"ת וכי היכן מצינו דמוקמינן עשה יתירא בלא תעשה וי"ל דה"ק אם בעשה הרי כבר אמור ובאת שמה א"כ תשמור ועשית ל"ל אלא ע"כ דהאי תשמור לא תעשה הוא:

בין רגל לרגל מהו שיעבור. אפשר לפרש דקמיבעי' ליה אם עלה בין רגל לרגל אם נחשב כרגל ויעבור על בל תאחר אם על הג' פעמים או לא ופשיט מן הדא דתניא ועשית בעשה וכו' ומוקי לה רבי אבון באומר להביאו בשני בשבת ואס"ד דבכה"ג נמי עובר אמאי לא מוקי לקרא בהכי אלא ודאי דאינו עובר אלא ברגלים ופירושי שבקונטרס נ"ל קרוב יותר לפשטא דשמעתתא:

ר' בון בר חייה בעי שלמה שנתו בעצרת וכו'. וקשה ה"ל למיפרך אם עצרת רגל ראשון אמאי יעבור בעשה ועוד ה"מ נמפרך אם שלמה שנתו בשבת למה יעבור עליו:

אר"ח אילו עבר והביא וכו' לפום ריהטא יש לפרש דה"ק מעיקרא ל"ק קושיי' ר' בון כיון דאם עבר והביא נדרים ונדבות ביו"ט הקרבן כשר אע"ג דעבד איסורא הלכך עובר על בל תאחר אך אחרי העיון אין נראה חדא דטעמא בעי למה יעבור הא מ"מ לכתחלה אין מניחין אותו להקריב וקשיא הוא אינו ראוי ועובר ועוד דטפי מסתבר לפרש דאחגיגה קאי כדי ליישב קושית תוס' בפסחים דף נ"ט ע"ב וכמו שכתבתי בפסחים דף ך' ע"ב בד"ה לא ילין וכו' ע"ש ועוד דבפסחים פ' א"ד איתא נמי להך סוגיא ולא מוזכר שם מבל תאחר לכן פירושי שבקונטרס עיקר:

כמה דאת אמר תמן וכו'. וקשה למה לא מוקי לה בשנולד ערב עצרת דהא עסקינן לעיל דלכך עובר עליו בעצרת כשהוא בסוף דה"ל להקריב בעיו"ט והכא כיון דלא היה אפשר להקריב בעיו"ט אין לו לעבור עליו וע"ק הא בשביעי של פסח נמי אין לו לעבור עליו דהא הוה יו"ט ואין חובות שאין קבוע להן זמן קריבין ביו"ט ובעיו"ט דבששי של פסח לא היה אפשר להקריב שהיה מחוסר זמן וי"ל דודאי אפשר לאוקמי בעצרת אלא דהש"ס מקשי על מאי דפתרי תמן ועל הקושי' השניי' י"ל דכיון דאם עבר והביא כשר עובר אך לפמ"ש לעיל בתוס' בד"ה אר"ח וכו' משום דאילו הביא ועבר אין לעבור עליו וצ"ע:

דבר שהוא ניתן לתשלומין. וקשה הרי בכור נמי לאו תשלומין הוא ועובר עליו וי"ל דשאני בכור דרבי ביה קרא דכתיב שנה שנה אך קשה בל תאחר מנא לן דעובר דהא במילה נמי כתיב ביום השמיני ימול ואפילו הכי אינו עובר על בל תאחר:

אם באומר הרי עלי מיד דהוא עובר. וקשה הא נדר כתיב בקרא דלא תאחר וכדדרשי' לקמן ונדר הוא הרי עלי ושמעינן דאינו עובר עליו אלא לאחר ג' רגלים דומיא דאינך וי"ל דסובר דנדר דקרא היינו באומר הרי עלי ע"מ שאיני חייב באחריות' דה"ל דומיא דנדבה אבל באומר הרי עלי סתם לאלתר חייב להביא' א"נ דסובר אע"ג דאשאר קרבנות איני עובר אלא לאחר ג' רגלים אנדר עובר מיד דהא איכא נמי צדקה דכתיב בהאי קרא וקעבר עליו מיד ועיין בבבלי בפרקין דף ע"א:

שבק ר' טבי וכו' מה שיש לדקדק בסוגיא זו כבר כתבתי בשקלים דף ח' ובדף ו' ע"ש:

הלכה ב

ואי זה זה תשרי. וקשה הא בקרא כתיב בצאת השנה וא"כ נימא ר"ה חשון ותשרי חדש האחרון שבו יוצא השנה:

א"ל אין כיני וכו'. גי' הרז"ה והר"ן א"ל כן הוא אפי' נטען פחות משלשים יום לפני ר"ה אסור ע"כ ומתוך כך פסקו דאם נטעו פחות מל' יום לפני ר"ה אסורין עד ט"ו בשבט של שנה רביעית והכ"מ בפ"ט מהל' נטע רבעי כתב ויש לתמוה על מ"ש הר"ן דפלוגתא היא בירושל' דלפי האמת לאו פלוגתא היא דאע"ג דאקשי ליה אפי' נטעו ל' יום לפני ר"ה יהא אסור וכו' הרי השיב לו ושתק ועוד דהאי דאקשי ליה וכי' אינן סותר דין זה שכתב רבינו וק"ל עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין דהר"י כתב לפי גרסתו כמש"ל והא ודאי פליגי ור' מנא לא השיב לו כלום אדרבא סייע' ליה לר"ז וצע"ג. ודע דפירושי שבקונטרס הוא פירוש הראב"ד בהשגו' והוא כדעת הרמב"ם ורש"י וכ"כ בש"ע והרא"פ במס' שביעית פ"ב פי' לפי המסקנא כדעת הרז"ה ע"ש ואינו מחוור דלפי גירסתינו מודה הרז"ה לדעת הראב"ד אלא שגירסא אחרת היתה לו וכמש"ל. ולולי דמסתפינא אמינא דה"פ נראין הדברים הא דתני אבל אמרו פירות נטיעה זו וכו' קאי אנטעו שלשים יום לפני ר"ה דמחמרינן וצריך להמתין עד ט"ו בשבט אבל לא קאי אנטעו פחות משלשים יום ולקולא דבט"ו בשבט ושנה שלישית תהא מותרת כיון דנטעי שלשים יום לפני ט"ו בשבט איתא חמי דהא מ"מ שנה שלימה לא עלתה לו ולמה תאמר כן שיהא מותר בט"ו בשבט א"ל א"כ דל' יום קודם ט"ו שבט לא מהני אלא בעינן שנה שלימה אף בנטעו שלשים יום נמי יהא אסור מיום ליום מאי כדון באמת מ"ט לחלק א"ר מנא היינו טעמא אם נטעו בפחות מל' יום לפני ר"ה כיון שעדיין האילן לא כלו לו שלש שנים מתשרי דבי' איירי קרא דסתם שנים מתשרי מנינן כדאמרי' לעיל צריך להשלים שנתו משא"כ בנטעו שלשים יום קודם ר"ה כבר כלו שלש שנים לתשרי דל' יום בשנה חשיב שנה והא דאסור עד ט"ו בשבט

טעמו כדמסיק ר"ז בעצמו שעדיין הן חיין ממי שנה שעברו זהו הנ"ל ברור לפום פשטא דשמעתתא ומדוקדק מאוד בלשון הגמרא ומסכים לשיטת הפוסקים:

שחנט קודם ט"ו בשבט. והא דפריך לעיל למה נקט אתרוג נימא נמי מעשה שהיה כך הי' דא"כ ליתני סתמ' מעשה שנהג ר"ע שני עישורין אבל השתא נקט בא' בשבט איידי דאתרוג וטפי ניחא לן למימר הכי דמשו' ספק דר"ג ור"א נהג שני עישורין דלא ידע הלכתא כמאן מלומר משום חומרא דב"ש וב"ה דלא עבדינן כתרי חומרי כדאי' בבבלי והא ודאי ידע דהלכתא כב"ה:

הלכה ג

ולא שמיע ליה דא"ר קרוספא וכו'. וא"ת א"כ כל המתי' בין ר"ה ליוה"כ נאמר דהן ח"ו רשעי' ומצינו כמה צדיקים שמתו בין ר"ה ליוה"כ וי"ל לפעמים מיתת הצדיקים לטוב להם כדכתיב מפני הרעה נאסף הצדיק והיינו שלא יראה ברעה א"נ ל"ק ליה אלא באותן שמתים מחמת החטא אבל ודאי יש שמתים מפני שהגיע זמנם ליפטר מן העולם:

הלכה ז

לא חזרת דברים וכו'. בסנהדרין דף כ"ה ע"ב פירש"י בד"ה לא חזרת וכו' אלא חזרה הניכרת שיפזרו פירות שביעית שבגנותיהן ע"כ ותימא הא ר' נחמיה קאמר שיפזר המעות שכינס מפירות שביעית ונראה שרש"י כתב כן משום דקשי' ליה מ"ש דמי שביעית מדמי ריבית וגזל לכך מפרש דאינו צריך לפזר אלא מה שהוא עדיין בעין בידו אך לפי עניות דעתי יש לחלק ביניהן דגזל וריבית כיון דלאחר התקנה שתיקנו חכמים אין מקבלין מידן לא תני לה בכלל חזרה אבל פירות שביעית דמאיסורא כניס להו צריך לחלקם לעניים כל מה שכינס וכ"נ מסתימת כל הפוסקים וצ"ע:

הלכה ח

אם ללילה כבר הוא אמור אלא וכו'. כתב הרמב"ם פ"ז מה' תמידין הלכה ו' מצותו להקצר בליל ט"ז בין בחול בין בשבת וכל הלילה כשר לקצירת העומר ואם קצרוהו ביום כשר ע"כ וכבר תמהו עליו המפרשים וז"ל הלח"מ שהן דברי' סותרים דכיון שדוחה שבת ע"כ נקצר ביום פסול ולרבי' שחילק הדברים לא ידעתי טעם ע"כ ונר' שהרמב"ם סמך על סוגיא זו שמפו' דהא דתנן במתני' ונקצר ביום כשר היינו ביום ע"ז ואפ"ה דוחה שבת דלכתחלה צריך לקצור בלילה אבל אם לא קצרו בלילה אין דוחין בשביל כך הקרבת העומר וסוגית הבבלי קודם חזרה דרשב"ל נשנית:

ולא למפרע הוא קדוש. פירשתי בקונטרס אם באו עדים ביום א' וכו' והוא ע"פ פסק הרמב"ם בפ"ג מה' קידוש החדש ב"ד שישבו כל יום ל' ולא באו עדים והשכימו בנשף

ועברו את החדש וכו' ואחר ד' או ה' ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החודש בזמנו ואפי' באו בסוף חדש וכו'. אם עמדו העדים בעדותן וכו' מקדשין אותו וחוזרין ומונין לאותו חדש מיום ל' הואיל ונרא' הירח בלילי עכ"ל ואף שפסק זה הוא תמוה מכמה אנפי שאין להאריך בהן בפרט מ"ש בסוף פ' הנ"ל שאם באו בניסן ותשרי קודם חצי החדש שמעברין ואף שאכלו ביוה"כ לא משגחינן עליו והוא דבר תימה ועוד יש לפקפק הרבה וכבר עמד עליו במקצת הלח"מ ע"ש מ"מ ראיה גדולה היא לדברי רמב"ם מסוגיין דאף לאחר שעיברו החדש חוזרין ומקדשין אותו למפרע:

הדרן עלך פרק ארבעה ראשי שנים

פרק ב

הלכה א

אליו שנים שיצאו מעיר אחת שרוב' עכו"ם וכו'. גרסי' פ' החולץ דף מ"ו ע"ב ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו ת"ל אתך במוחזק לך וכתבו תוס' אר"ת דוקא בדידעינן דהוה עכו"ם מעיקרא אבל אי לא ידעינן מהימן במגו דאי בעי אמר ישראל אני כדמשמע בפסחים גבי האי עכו"ם דהוה סליק ואכל פסח בירושלים וא"ל דשאני התם דסמכי ארובא דהוו ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא דרוב הבאין לפנינו בתורת יהדות ישראל ע"כ וקשה הא מפורש אמרי' כאן דבעינן עדות שיעיד שהוא ישראל וי"ל דהכא שאני שבאו מעיר שרובה עכו"ם. ונרא' שזו ראי' גדולה לדעת הרמב"ם שכתב בפי"ג מהא"ב בד"א בא"י ובאותן הימים שחזק' הכל שם בחזקת ישראל אבל בח"ל צריך להבי' ראיה ואח"כ ישא ישראלית ואני אומר מעלה עשו ביוחסין ע"כ ותמה עליו וכתב הה"מ שאפשר שיצא לו מהא דפסחים ע"ש ותימה מנ"ל להרמב"ם לחלק אבל הנ"ל שמסוגיי' יצא לו להרמב"ם וח"ל רוב' עכו"ם נינהו אך קשה הא דסיי' הרמב"ם מעלה עשו ביוחסין דהכא משמע דלכל מילי לא מחזקינן ליה בישראל ואפשר לומר דדוקא לענין עדות ממון הוא דמחמרינן כאן דבעינן שיהא מוחזק בעדים דיכול המוחזק לטעון אייתי סהדי דישראל הוא וטול וצ"ע:

מלין אותו על פיו וכו'. מה שיש לדקדק בזה עיין במ"ש ביומא רפ"ג בתוס' בד"ה מלין וכו':

והתיר רוצח וכו'. בקונטרס פירשתי דקאי אעדות החדש ועי"ל דה"פ אם העיד בעדות אשה ואמר הרגתיו שנאמן כדתנן פ"ב דיבמות וה"ה עד מפי עד נמי בעדות אשה קאמר אך הו"ל למקרייא ב"ד שריא דהא כל ב"ד שהתיר ג' דברים נקראים ב"ד שריא כדאמרי'

בשבת דף ו' ע"ב ועוד הא ר"ע ור"ג הן התירו עד מפי עד כדתנן ס"פ בתרא דיבמות אבל אי אמרי' דקאי אעדות החדש ניחא:
אילין דחמיין צפת וכו' פי' בגליון אלו שרואין כמין מנורה כמו צפה הצפית מהו שיקחו אותם לעדים והשיב היינו משואות וזה אומרו ר' ביטל המשואות א"כ צפת למה ליקח ע"כ ואינו מחוור כלל:

הלכה ב

אר"י חמינן וכו' לפמ"ש תוס' בבבלי דף כ"ב ע"ב בד"ה מוליך וכו' ע"ש צ"ל דה"פ אר"י לכך בעינן מוליך ומביא מעלה ומוריד דחזינן כוכב אחד עולה ויורד וכוכב אחד מוליך ומביא אבל שיהא כוכב אחד הולך ובא עולה ויורד לא מצינו ואיכא סימנא דמשואות הן:

הלכה ד

תני בר קפרא תרתיי. בי"מ פי' ששנה בהדי' ב' הדברים לישנא דמתני' ולישנא דאוקימנא פגימתה וכו' והיינו לומר שזה פי' לישנא דמתני' ע"כ ואינו מחוור דא"כ אינו תרתי אלא א' לכן פי' שבקונטרס עיקר:
שס"ה חלונות וכו'. כתב הי"מ אבל זה שאמר שיש שס"ה חלונות והליכת חמה ולבנה בהן לא הבינותי ענינו להסכימו עם מה שנתפרסם בעולם מחכמת האצטגנינות בענינים אלו ע"כ והנה מ"ש שהחלונות ללבנה ליתא ומאי דקשיא ליה משס"ה חלונות כבר פירשתי בקונט' אך קשה ממ"ש כאן ואחת באמצעו של רקיע היכן הוא השקיע' כנגדו דהא בעינן שתהא הזריחה זהשקיעה בשוה מיהו י"ל דבעינן שיהא יום דאין הזריחה והשקיעה שוין וזה ברור:

הלכה ה

א"ל ר' אנא מדבית עלי וכו'. וקשה כיון דידע שיאריך בתפלתו למה העמיד עצמו להתפלל לאחוריו וי"ל דה"ק ליה דלאו במרד עשה כן והאריך בתפלתו לצער אותו ומתחלה היה סובר שר"ח שהוא זקן נמי יאריך בתפלתו על אריכת ימים שכל המאריך בתפלתו מאריכים לו ימיו:
הדרן עלך פרק אם אינן מכירין

פרק ג

הלכה א

מפני שחשיכה וכו'. וא"ת מנ"ל למידק דאם לא חשיכה לא דלמא היא גופא קמ"ל דאם חשיכה אין מקדשין אע"ג דאיפרסמא מילתא וכדפרישית במתני' וי"ל דמראוהו בית דין דייק דל"ל דהא לא איפרסמי מילתא והתנא או או קתני כדאמר בסמוך:

בשאר כל החדשים. כתבו תוס' בבבלי דף ך' ע"א בד"ה הא בניסן ובתשרי פי' בקונטרס שהמועדות תלויין בהן מקדשין לצורך בשאר ירחי לא וי"מ איפכא ע"כ ומסוגיין מתבאר שפי' הקונטרס עיקר:

אם בא חדש וכו'. בשביעית פ' בתרא פי' הרא"פ דקושית הש"ס כיון דמשמיעין על השקלים מא' באדר לפי ששואלין ודורשין בענין ל' יום קודם ולא משכחת ל' יום אא"כ ניסן מעובר וש"מ דניסן נמי מעברין ומשני אם בא וכו' כלו' התנ' דתנ' מא' באדר משמיעין מיירי אם עיברו ניסן ור' אמר דלא בא שלא אירע שעיברו ניסן ע"כ ודבריו תמוהים מאוד א"כ למה שבק הש"ס העיקר ולא פריך ממתני' דא' באדר משמיעין והיא המשנה הראשונה דשקלים והך מתני' אם בא חדש אין לה מקום כאן לפי פי' לא לשיטת המקשה והמתרץ ותו נראה דשואלין ודורשין חדש א' סגי דמהיכא קילפת ליה דבעינן ל' יום שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני אס"ד דבעינן ל' יום דוקא מנא ידע משה שיהיה ניסן מלא אולי יבואו עדי' ויעידו שראו החדש וצריכין אנו לקבל אותן אם א"א להכחישן והיה לו להקדים יום א' אלא ודאי דאחדש הוא קפיד קרא ועיין בבכורות דף נ"ח ע"ב בתוס' בד"ה בפרוס וכו' אלא ודאי פירושי שבקונטרס עיקר ואף שהרמב"ם והר"ב פירשו בשקלים אם בא החדש בזמנו שהביאו שקלים חדשים קודם ר"ח ניסן שהוא זמן תרומה חדשה לוקחין מותר הקטרת מתרומה חדשה וכו' ע"כ קשי' לי לישנא דמתני' דתני אם בא החדש כיון דאתרומה קאי ה"ל למתני אם באה התרומה חדשה בזמנ' לוקחין אותם ממנו וכ"ה לשון הרמב"ם סוף ה' שקלים משיגיע ר"ח ניסן מקריבין קרבנות ציבור מן החדשה ואם לא באה החדשה לוקחין מן הישנה ע"כ ועוד בשביעית פ"ב מפורש בירושלמי אם בא החדש והרא"פ הגיה ללא צורך וא"ת לפי פירושי מאי קמ"ל התנ' י"ל דטובא קמ"ל דבשחרית ביום ל' מקטירין הקטורת מן הישנה אם לא באו עדים קודם הקטרת קטרת והשתא ל' המתרץ נכון ופירושי זה במתני' דשקלים נר' ברור ודלא כהרמב"ם והר"ב:

ר"ז בשם ר"ח אותה השנה נתקלקלה. כתב הרא"פ בשביעית והא דר"ח לא קאי לתרוצי דרב רק דהוא אומר על הברייתא שהיו עושים ר"ה ביום ל' כשלוחי אלול וגם היכא

דלא מטו שלוחי תשרי היו מקולקלים ביוה"כ וסוכות וכו' ואגב שיטפ' מייתי הא דר"ח קודם שמתרץ דברי רב וכו' ע"כ ודבריו תמוהים דודאי באושא היה מקום הועד ושם לא סמכו כלל על שלוחי אלול. וגם בזה לא שייך לומר לשון מקולקלת גם דוחק לו' דמפסיק בדברי ר"ח בין קושי' לפירוקא ופירושי שבקונטרס נראה עיקר:

הלכה ב

מקרן כתיב. קצת קשה א"כ למה תנן במתני' חוץ משל פרה הל"ל שור דבי' כתיב קרא וכ"כ בבבלי וי"ל לפי המסקנא ניחא דהטעם דאין קטיגור נעשה סניגור וה"א דוקא שור פסול דומיא דעגל כדכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור וגו' אבל של פרה כשר קמ"ל דאפי' של פרה נמי דבפרה נמי שייך האי טעמא כדאמרי' תבא אמו ותקנח בנה:

הלכה ג

אר"י הדא אמרה וכו'. והרמב"ן גורם אמר ר"י הדא אמרה פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק יצא הדא אמרה דאתקע בראשונה ומשך בשנייה אין בידו אלא א' ר' בא בר זבינא אומר אפי' א' אין בידו וכו' וה"פ הדא אמר פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק שלא כיון לשם מצוה ובא חבירו ואמר לו איכוין ותקע לי להשלים את התקיעה ולשם מצוה והאריך בהשלמה כשיעור תקיעה יצא ומייתי ראיה מהא דתנן דמשך בשנייה כשתים אין בידו אלא א' וכיון דאין בידו אלא אחת נמצא דכמה שהאריך יותר מכדי תקיעה אינו אלא כמתעסק א"ה עולה מקצתה לאחת ואתא רבי בא לפלוגי דזה ששמע פשוטה מן המתעסק אפי' א' אין בידו כיון דבתחלת התקיעה היה מתעסק נמצא דרישא לית ליה סיפא וכו' ולא דמי למשך בשנייי' כשני' דהתם מיהא מתחלתו ועד סופו היתה כוונתו לשם מצוה והל"ל לר' בא בר זבינא לא יצא אלא אגב דאמר משך בשנייי' כשתי' אין בידו אלא אחת נקט נמי גבי מתעסק אין בידו אפי' א' אע"ג דלא שייך גבי מתעסק האי לישנא וניחא השתא אין בידו אלא א' היינו שניה ע"כ ולפי גירסתינו ופירושינו בקונטרס עולה דברי הש"ס כהוגן אלא דלפום ריהטא פליג אבבלי וכבר תי' הרא"ש לקיי' שניהם ואף הר"ן פליג אפי' הרמב"ן ע"ש:

הלכה ה

עניים במקומן וכו'. כתב מהר"ש יפה עניים במקומן שלא נכתב כל הצורך במקומן אבל הענין מפורש במקומות אחרים כהא דאיפליגו ר"י ור"י במה יובל תלוי אם בשילוח עבדים או בתקיעת שופר ומייתי רבי יוסי ראיה קראי דדוכתא אחריתי והיינו כאניות סוחר שמביא צרכו מארץ מרחק וקשה אדרבה ר"י מביא ראיה מסברא ולא מקרא ומה שפירשתי בקונטרס הוא נכון:

והשמטת כספי' וכו'. ותימא דתניא בת"כ פ' בהר ומה אם היובל שאינו משמיט כספי' וכן הוא בספרי פ' ראה וכ"כ הרמב"ם פ"י מהל' שמיטה ויובל אבל השמטת קרקעות נוהגת ביובל ויובל משמט בתחילתה וצ"ע ובדרושים הארכתי ליישב ואין כאן מקומו:

הלכה ו

כיני מתני' אם היה וכו'. כ' הרא"ש והא דקאמר בירושלמי אם הי' מעכב התקיעה וסתמו צריך לפרש אם היה מעכב לאחר שסתמו ואפילו אי פליגי גמרא דידן אירוש' גמרא דידן עיקר ע"כ וקשה אם נפרש אם היה מעכב לאחר שסתמו א"כ מאי קמ"ל רבי יוחנן והרי מתני' מפורש כן ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול וי"ל דהרא"ש קאמר לפי גירסת הירושלמי דגרס במתני' אם עיכב את התקיעה וטובא קמ"ל ר"י אך קשה א"כ ע"כ לפרש דברי ר"י כמ"ש הרא"ש דאי כפשטא מאי קמ"ל א"כ מאי קאמר ואפי' אי פליגי וכו' הא מוכח דל"פ:

הלכה ח

לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסי' שלו. ונ"ל דהיינו טעמא שהקב"ה יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום להראות שאין מזל שולט בהם אלא הם תחת ממשלתו של הקב"ה:

הדרן עלך פרק ראוהו בית דין

פרק ד

הלכה א

תנא באחד לחודש. וא"ת איצטריך קרא למעוטי ספיקא וי"ל דאיצטריך לאשמועינן דתקיעת שופר מלאכה היא דסד"א תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה:

הלכה ב

ירושלים דבר תורה וכו' וריב"ז מתקן על ד"ת. כתב הרמב"ם פ"ב מה"ש בזמן שהיה ביהמ"ק קיים והיה ב"ד הגדול בירושלים היו הכל תוקעין בירושלים בשבת כל זמן שב"ד יושבין ולא אנשי ירושלים בלבד אלא כל עיר שהיתה בתוך תחום ירושלים והיתה רואה וכו' ע"כ והשיגו הראב"ד בזמן המקדש לא היו תוקעין אלא במקדש אבל בזמן שחרב תוקעין כל הסמוך לה ע"כ וכ"כ התוס' בר"פ ע"ש וזהו לפי שיטתם דאבל לא במדינה קאי אף על ירושלים וקשה הא אמרינן הכא דירושלים ד"ת והיינו מדכתיב והקרבתם וזהו בזמן שביהמ"ק קיים וכשיטת הרמב"ם גם מדקא' ירושלים ד"ת משמע דהא דתני

במקדש תוקעין קאי אף על ירושלים גם מהא דמסיק לקמן ושמחתם לפני ה' אלקיכם ז' ימים בירושל' שמעי' מפורש דהא דתנן לולב ניטל במקדש שבעה היינו בירושלים:

הלכה ד

ואתון מדכרין זמנו ועיבורו עיין מ"ש בקונטרס ועי"ל שיאמרו החליצנו ה' ביום ר"ח הזה אם היום אם למחר וכדתנן בעירובין מיהו פי' שבקונטרס נר' עיקר:

הלכה ה

כיני מתני' למקום הוועד של החדש. מכאן ק' לי אפירש"י שפי' אלא למקום הועד של ישיבה ילכו וסנהדרין יקדשוהו בלא ראש ב"ד וצ"ע:

הלכה ו

בנביא הוא אומר אלהי דוד ומצמיח ישועה וקשה הא אין חותמין בשתים וי"ל דבחדא קחשיב להו וצ"ע:

הלכה ז

אשכחת תני וכו' בבבלי גרסי' איבעיא להו היכי קתני שלש מן התורה וכו' ת"ש דתניא אין פוחתין וכו' ופירש"י בד"ה לא יפחות משבע וכו' ואס"ד שלש מן התורה וכו' ע"ש ופי' דחוק לכן נ"ל דאף בבבלי ל"ג במתני' מכולן אלא אם אמר שלש שלש יצא וכגירסתינו והשתא שפיר פשט מברייתא דתני בה שלש מכולן דיצא ובעי' וגם הפשיטות אתיין כפשטן. ר"ז ור"ת וכו'. כתב הר"ן ר"ז הקשה על ר"ח כיון דכבר צלי יוצר ל"ל לצלויי תו דבשלמא יוצר הי' צריך להתפלל דכיון שאינו אלא ז' ברכות אין ש"ץ מוציא את הרבים י"ח אבל מוסף שהן ט' כיון דאוושי ביה ברכות לא הי' צריך להתפלל שהרי ש"ץ מוציא את הרבים י"ח ואהדר לי' דהלכה כר"ג באילין תקיעתא פי' לברכות של מלכיות זכרונות שופרות קרי תקיעתא לפי שתוקעין בהן ובהנהו קי"ל כר"ג אבל ז' ברכות של מוסף עצמו צריך כל יחיד להתפלל ומ"ה אע"ג דכבר צלינן יוצר הדר מצלינן למוספין ז' ברכות שבמלכיות וכו' בלבד הוא שש"צ מוציא את הרבים י"ח וקשה לי א"כ מאי האי דקאר"ח ואנא לא כוונית הא עדיין לא התפלל הש"ץ מוסף ואף ר"ח לא רצה להתפלל רק ז' ברכות ואין ש"ץ מוציאן אפי' כיון ואין לומר דלא הי' כתוב כן בגרסתו הרי בס' מלחמות ה' כתוב' כגירסא שלפנינו וע"ק דמשמע לאחר שהתפללו מוסף הי' דקא' הוו יתבין בתקיעת' דהיינו תפלת מוסף וע"ק הא אף ר' זעירא כשהקש' לר"ח ידע דהלכה כר"ג שש"צ מוציא את הרבים י"ח א"כ למאי צריך ר"ח לאתויי הא דאמרו הנהו דנחתי ממערבא וגם ר"ז מאי קאמר ויאות דהלכה כר"ג הא מעיקרא נמי הכי הוה סובר לכן נ"ל פי' שבקונט' עיקר גם דברי הרמב"ן אפשר לפרשן שכיוון לזה:

הדרן עלך פרק יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה